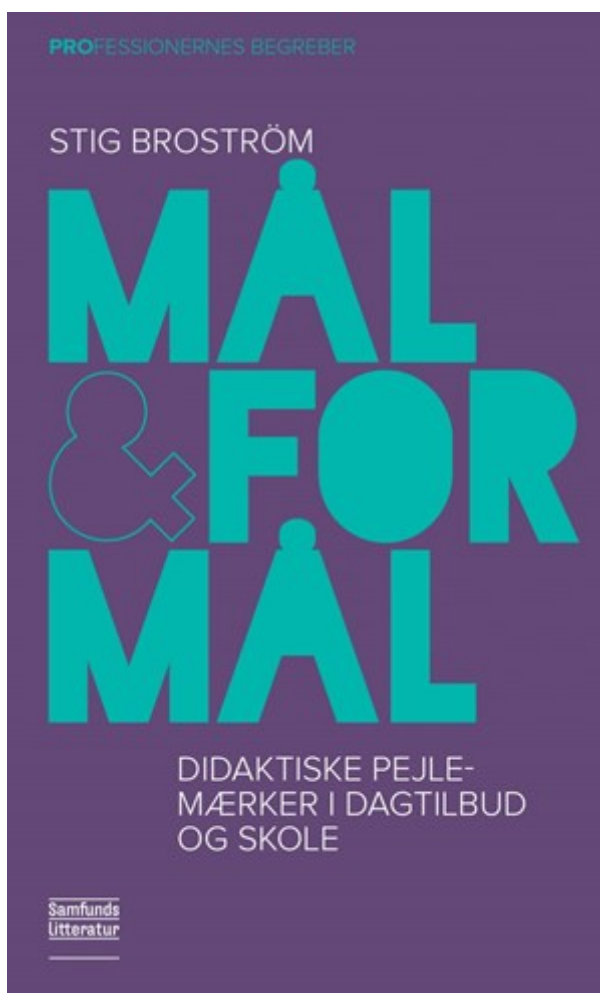

Fin, kort og væsentlig bog om grundlæggende begreber

Af: Gunnar Green

På trods af bogens ringe omfang opmuntres læseren til fordybelse og refleksion over et af didaktikkens grundlæggende begrebspar.

Fakta

Titel

Mål og formål

Forfatter

Stig Broström

Pris

148

Sider

114

Forlag

Samfundslitteratur

"Læreren skal ikke servicere eleverne, hun skal inspirere dem til selv at gøre en indsats for at lære. Derfor skal læringsmålene være elevernes egne og ikke en service fra læreren". Dette kloge udsagn er rundet af Per Fibæk Laursen og findes som citat i denne gode og grundige bog om, hvorfor og hvordan lærere skal arbejde med at fortolke og formulere mål og formål for deres praksis i skolen.

Per Fibæk Laursens formulering er klog og vigtig, fordi den peger på den dybe mening i at arbejde med mål, nemlig at pædagogiske og didaktiske mål tjener et dobbelt formål: De er retningsgivende for læreren, der underviser, og de er retningsgivende for eleven, der lærer! Ejerskabet er dobbelt – naturligvis. Men værd at huske. Mål bliver ikke til mål, blot fordi læreren skriver dem på tavlen, når lektionen starter. Netop derfor skelner Stig Broström mellem undervisningsmål, handlingsmål og læringsmål. Det er ikke en detalje, netop nu hvor mål og målstyring diskuteres højlydt. Der må skelnes mellem typer af mål, og også mellem hvem der sætter målene.

Broström formulerer det således: "Handlingsmål anvendes, når børnene selv har formuleret de mål, der leder deres handlinger i undervisnings- og læringsmiljøet. Denne betegnelse synes vi ikke at anvende i dansk pædagogik. Faktisk mangler et begreb for børneformulerede mål". Hvis der var en konkurrence om årets vigtigste udsagn inden for lærerprofessionen, burde ovenstående indstilles som vinder.

Dette er den sjette bog i serien "Professionernes begreber", der nu er en veletableret serie om grundlæggende faglige begreber for professionerne og altså også for lærere og pædagoger. Den bærende ide for serien er, at forskere med stor viden og ekspertise beskriver et udvalgt område på "100 sider". Det er altså små, korte bøger. I denne bog er det forestillingerne om at arbejde med mål og formål, der arbejdes med, og det gøres grundigt og godt.

Bogen er opbygget med tre temaer: didaktik, formål og mål. Indledningskapitlet hedder "Didaktiske perspektiver". Her definerer Broström begrebet didaktik og skitserer de tre grundlæggende tilgange, der normalt inddrages, når begrebet diskuteres, den angelsaksiske curriculumtradition, den tyske dannelsesstradition og en tredje position, der omtales som den postmoderne og poststrukturalistiske tilgang. Den sidste position er ikke særlig kendt blandt lærere. Det, der er særligt her, er, at udgangspunktet for den didaktiske analyse tages i elevernes aktuelle liv – i deres situation – og at forestillinger om læringsresultater ikke lægges fast, men holdes åbne og formuleres i samarbejde med eleverne. Det er en spændende tilgang.

Det fine ved Broströms gennemgang er, at han ikke afskriver nogen af de tre tilgange, men tværtimod finder det frugtbart at udlede den rationelle kerne og derefter udarbejder en ny didaktisk model. Det er en fin tankegang, som følges op med en gennemgang af, hvad didaktiske modeller er – og hvad de kan. Her møder læseren Carl Aage Larsens model fra 1969, Hiim og HIPPES relationsmodel og SMTTE-modellen. Det afgørende for modellerne og tankegangen bag dem opsummeres som forskellen på hierarkisk tænkning – oppefra og ned – og tænkning i relationer, hvor ingen af de didaktiske grundkategorier har forrang for de øvrige. En vigtig forskel, Broström udbygger ved at præsentere sin egen model, der kaldes for dynamisk og kontekstuel.

Det vigtige nye i Broströms model er begreberne *situationsbestemt* og *situationsanalyse*. Den konkrete didaktiske analyse skal være situationsbevidst. Omdrejningspunktet for konstruktionen af pædagogiske situationer er børnene og deres liv. Omdrejningspunktet for bogen er begreberne mål og formål. Hvad er forskellen på de to begrebspar? Broström skriver, at formål handler om at tydeliggøre uddannelsesinstitutionernes dannelsesideal. Formålsformuleringer skal være "dristige", de skal være "spændstige og perspektivrige". Som eksempel på en formålsformulering, der opfylder disse krav, bruger han Peter Kemps bud i bogen "Filosofiens verden", hvor begrebet "verdensborger" indgår. Det er dristigt tænkt, men også et bud, vi formodentlig vil se i skolens formålsparagraf, når måden, hvorpå vi skaber formålsformuleringer, indtænkes. Brede folkeskoleforlig lægger ikke op til dristige formuleringer, og det er måske et problem. I diskussionen om gode formålsformuleringer diskuterer Broström skellet mellem begreberne "dannelse" og "almendannelse". Det er en vigtig diskussion, og det er væsentligt at skabe klarhed mellem de to begreber.

Bogens afsluttende del handler om mål og målstyring. Mål er gode og nødvendige. Målstyring skaber muligheder, men også begrænsninger. Det er kort, men klart formuleret. Særligt afsnittene om "gode målformuleringer" er fine og tankevækkende.

Bogens sidste kapitel, "Mål – i samarbejde med børnene", er bare på fem sider, men her bør læseren starte. Det er tankevækkende stof. Bogen anbefales som et godt og nuanceret indlæg i tidens diskussioner.

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk